

Pædagogisk læreplan for Børnehuset Skademosegård 2020

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for vores pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Læreplanen er et levende dokument, som kort beskriver vores pædagogiske overvejelser og refleksioner med eksempler, der er retningsgivende for det daglige pædagogiske arbejde.

Om skabelonen

Denne skabelon henvender sig til jer, som er ledere og pædagogisk personale i dagtilbud. Formålet med skabelonen er at inspirere og understøtte udarbejdelsen af jeres lokale pædagogiske læreplan.

Den grundlæggende ramme for udarbejdelsen af den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven med tilhørende bekendtgørelse, der er omsat i Børne- og Socialministeriets publikation [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#), 2018. Det er hensigten, at I skal bruge publikationen, når I arbejder med skabelonen.

Skabelonen indeholder alle de lovmæssige krav til at udarbejde den pædagogiske læreplan. Samtidig understøtter skabelonen jeres overvejelser vedrørende den løbende dokumentation og evaluering af arbejdet med den pædagogiske læreplan.

Den pædagogiske læreplan udgør rammen og den fælles retning for det pædagogiske arbejde med børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse, hvor legen er grundlæggende, og børneperspektivet er tydeligt. Jeres konkrete læreplan giver jer en ramme til at arbejde systematisk med at planlægge, følge op på og videreudvikle kvaliteten i det pædagogiske læringsmiljø i jeres dagtilbud i forhold til jeres børnegruppe.

Inden for de krav, der følger af dagtilbudsloven, er det op til jer at beslutte, hvordan I konkret vil arbejde med den pædagogiske læreplan. Jeres læreplan skal være et dynamisk og meningsfuldt dokument, som peger fremad, og som I kan bruge aktivt i den løbende udvikling af den pædagogiske kvalitet og jeres pædagogiske praksis.

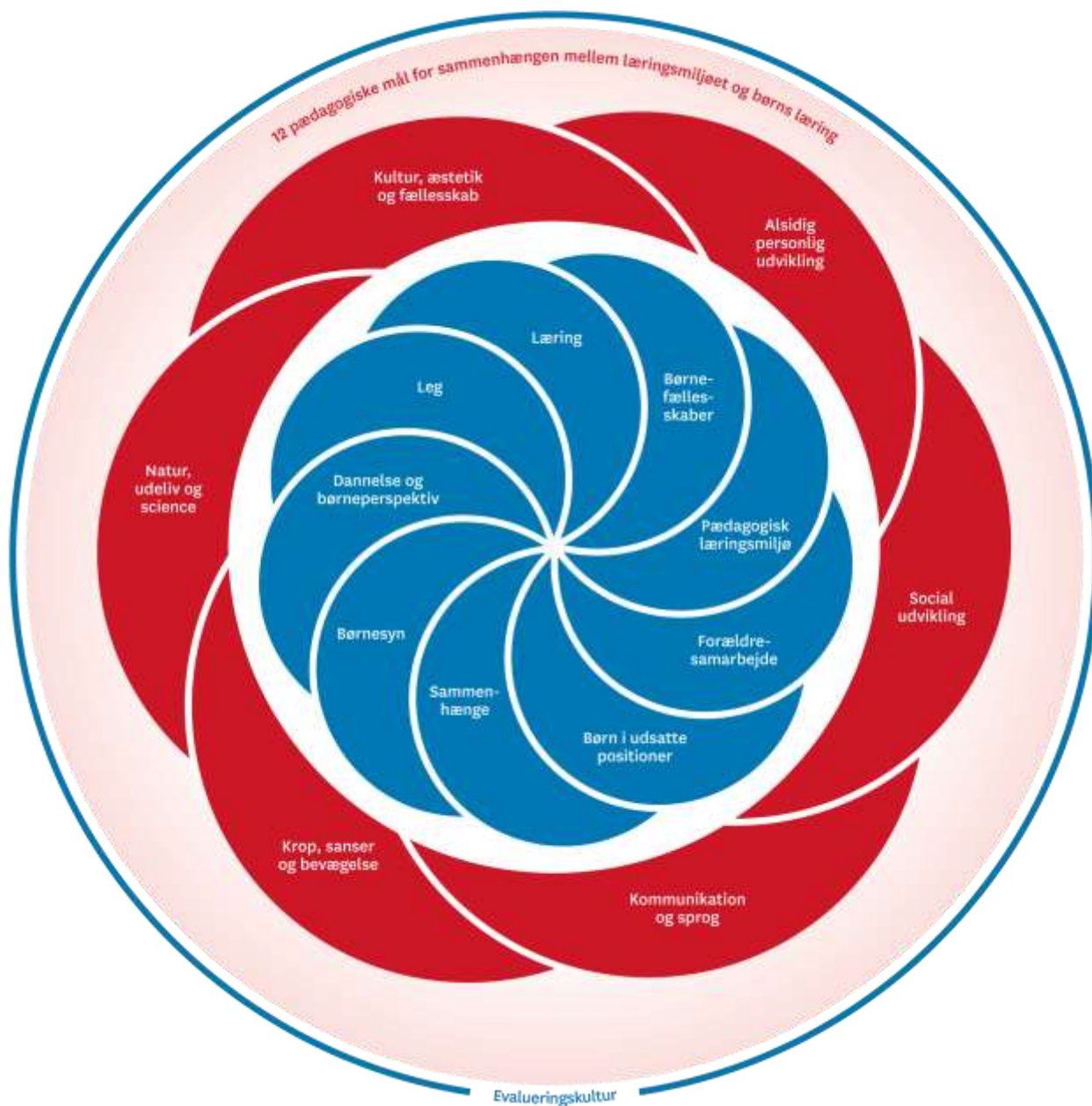
[Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#)

Brug af skabelonen

Når I udfylder skabelonen, skal I klikke på *skrivefeltet*. I kan fremhæve tekster og indsætte billeder.

I kan slette denne side ved at markere teksten og billedet og trykke *delete*. I kan også slette den sidste side, hvis I ønsker det.

Ramme for udarbejdelse af den pædagogiske læreplan

Den pædagogiske læreplan udarbejdes med udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag samt de seks læreplanstemaer og de tilhørende pædagogiske mål for sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børns læring.

Rammen for at udarbejde den pædagogiske læreplan er dagtilbudsloven og dens overordnede formålsbestemmelse samt den tilhørende bekendtgørelse. Loven og bekendtgørelsen er udfoldet i

publikationen [Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold](#). Publikationen samler og formidler alle relevante krav til arbejdet med den pædagogiske læreplan og er dermed en forudsætning for at udarbejde den pædagogiske læreplan. Derfor henvises der gennem skabelonen løbende til publikationen. På sidste side i skabelonen er der yderligere information om relevante inspirationsmaterialer.

Hvem er vi?

Her beskriver vi kort vores stamoplysninger, pædagogiske profil og lokale forhold. Det kan for eksempel være børnegruppens sammensætning og forskellige forudsætninger, de fysiske rammer, geografisk placering og andre ting, der har betydning for vores pædagogiske arbejde.

Børnehuset Skademosegård er et dejligt hus fuld af liv med børn der leger, undersøger og lærer. Vores overordnede mantra er, at børn er naturligt nysgerrige, og de lærer gennem positive relationer til os voksne og i børnefællesskabet.

Vi er opdelt i tre afdelinger med et Lille-, Mellem- og Storehus. På den måde formår vi at skabe små og forudsigelige rammer for alle børn, til trods for at vi er et børnehus med ca. 100 børn.

Vi er placeret i Trekroner Øst i naturskønne omgivelser, omgivet af bofællesskaber, parcelhuse og rækkehuse. I nærheden går køer og får og græsser. Vores børn kommer hovedsageligt fra ressourcestærke familier. Vi har mange forskellige nationaliteter, hvilket er med til at skabe mangfoldighed og en nysgerrig tilgang til hinanden som individer.

Dette stiller samtidig krav til, at vi som børnehus har en klar vision og en tydelig pædagogisk retning.

Der bliver dagligt serveret god og ernæringsrigtig kost. Vi følger kostråd og anbefalinger fra fødevarestyrelsen og har desuden det økologiske spisemærke i sølv.

I vores børnehus er tryghed, nærvær, anerkendelse og udvikling nøgleordene. Samtidig arbejder vi med Søren Smidts studier angående rutinepædagogik og anvender det som metode. Vi ser hver lille rutine som et muligt læringspotentiale for det enkelte barn. Dette kræver struktur og forudsigelighed, og vi arbejder hele tiden på at forbedre hver lille detalje i strukturen for på den lange bane at sikre høj kvalitet til gavn for børnemiljøet.

For at opnå ovenstående kræver det, at vi som voksne altid er tilgængelige, befinder os i børnehøjde, udviser interesse for det enkelte barn og hver dag benævner børn og forældre, når de møder om morgenen. Vi er bevidste om, at vi ikke når det fulde læringspotentiale hos det enkelte barn, hvis der ikke er trivsel.

Vi opnår ovenstående ved, at vi konkret arbejder med mindre læringsgrupper om formiddagen, og vi spiser ligeledes frokost i disse læringsgrupper. Hver af grupperne har tilknyttet en fast voksen, da vi derved sikrer en tæt relation mellem barn og voksen samt opnår at skabe et roligt læringsmiljø og større sammenhørighed. Det giver personalet muligheden for at have en større indsigt i barnets trivsel og udvikling. Når vi inddeler børnene bygger vores teoretiske tilgang på Vygotskys "zone for nærmeste udvikling" (znu). Vi ser på, hvad barnet kan nu, og hvad det skal understøttes i for at komme videre i sin nærmeste udvikling. Kort sagt er de små læringsgrupper med til at tydeliggøre, hvor vi kan hjælpe og støtte det enkelte barn, og hvor vi kan arbejde med at udvikle kvaliteten i de små læringsmiljøer. Vi øver os i at skabe de mindre læringsmiljøer over hele dagen – f.eks. i afleveringssituationer. Her er de voksnes placering afgørende for, at man kan skabe flere læringsmiljøer på samme tid.

Vi ønsker at tydeliggøre, at hver en beslutning, der træffes i vores børnehus, er med udgangspunkt i et børneperspektiv, og vi inddrager i videst muligt omfang forældrene i vores refleksioner og tanker bag nye tiltag.

Vi arbejder hver dag med at skabe læringsmiljøer, der er sjove og spændende, så børnene har lyst til at være deltagende og lære noget. Samtidig følger vi børnenes interesser og perspektiver og prøver at gøre dem til medskabere af deres eget læringsmiljø.

Pædagogisk grundlag

"Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i et fælles pædagogisk grundlag."

"Det pædagogiske grundlag består af en række fælles centrale elementer, som skal være kendetegnende for den forståelse og tilgang, hvormed der skal arbejdes med børns trivsel, læring, udvikling og dannelse i alle dagtilbud i Danmark."

De centrale elementer er:

- **Børnesyn.** Det at være barn har værdi i sig selv.
- **Dannelse og børneperspektiv.** Børn på fx 2 og 4 år skal høres og tages alvorligt som led i starten på en dannelsesproces og demokratisk forståelse.
- **Leg.** Legen har en værdi i sig selv og skal være en gennemgående del af et dagtilbud.
- **Læring.** Læring skal forstås bredt, og læring sker fx gennem leg, relationer, planlagte aktiviteter og udforskning af naturen og ved at blive udfordret.
- **Børnefællesskaber.** Leg, dannelse og læring sker i børnefællesskaber, som det pædagogiske personale sætter rammerne for.
- **Pædagogisk læringsmiljø.** Et trygt og stimulerende pædagogisk læringsmiljø er udgangspunktet for arbejdet med børns læring.
- **Forældresamarbejde.** Et godt forældresamarbejde har fokus på at styrke både barnets trivsel og barnets læring.
- **Børn i udsatte positioner.** Alle børn skal udfordres og opleve mestring i lege og aktiviteter.
- **Sammenhæng til børnehaveklassen.** Sammenhæng handler blandt andet om at understøtte børns sociale kompetencer, tro på egne evner, nysgerrighed mv."

"Loven fastsætter, at alle elementer i det fælles pædagogiske grundlag skal være udgangspunkt for arbejdet med den pædagogiske læreplan og dermed det pædagogiske arbejde med børns læring i dagtilbud."

"Nogle elementer i form af fx børnesynet skal altid være til stede i det pædagogiske læringsmiljø, mens andre elementer som fx arbejdet med at skabe en god overgang til børnehaveklassen kan være mere til stede i nogle sammenhænge end andre."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 14

Børnesyn, Dannelse og børneperspektiv, Leg, Læring og Børnefællesskaber

Først forholder I jer til de fem elementer:

- Børnesyn
- Dannelse og børneperspektiv
- Leg
- Læring
- Børnefællesskaber.

I kan beskrive elementerne samlet eller hver for sig.

De øvrige elementer i det pædagogiske grundlag skal ifølge loven fremgå særskilt af den pædagogiske læreplan. Disse elementer forholder I jer til lidt senere.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 15

Hvordan kommer de fem centrale elementer fra det fælles pædagogiske grundlag til udtryk hos os og bliver omsat i vores hverdag sammen med børnene?

Børnesyn:

I Skademosegård har vi defineret vores børnesyn ved, at det at være barn har værdi i sig selv. Vi møder alle børn med respekt og i øjnehøjde og ikke mindst som ligeværdige individer. Alle børn har ret til at blive set, hørt og forstået.

Vi understøtter det enkelte barns læreproces med udgangspunkt i det, barnet allerede kan. Det gør vi bl.a. ved at følge barnets spor, og vi møder barnet positivt, når barnet inviterer os til leg. Vi støtter barnet ind i dialogen, relationen eller legen. Det er med til, at barnet føler sig værdsat.

Vi lytter til barnets signaler og tager dem alvorligt og spørger interesseret ind til barnets følelser, om en aktivitet har været sjov, eller om den leg/interaktion barnet havde med en eller flere kammerater var sjov. Vi understøtter barnet i at udtrykke følelser og prøver til enhver tid at anerkende barnets følelser, i stedet for at definere barnets følelse. Det kan konkret komme til udtryk på følgende måde:

Et barn græder i en afleveringssituation. Vi sætter følgende ord på barnets følelser:

"Jeg kan se du bliver ked af det, når mor går. Det er helt okay. Jeg kan godt forstå, du helst vil være sammen med mor, men jeg passer på dig, indtil mor kommer igen. Mor kommer altid tilbage"

Vi afstemmer løbende, om barnet har behov for i processen at blive præsenteret for et alternativ.

Dannelse og børneperspektiv:

I Skademosegård bestræber vi os altid på at følge barnets initiativer for at kunne følge barnets perspektiver. Vi har fokus på at opfange både de verbale og nonverbale signaler fra alle børnene for at kunne følge barnets perspektiv.

Vores dannelsesperspektiv er præget af plads til forskellighed og medinddragelse. Vi ser en kæmpe værdi i forskellighed og medinddragelse og fokuserer hele tiden på, hvordan vi kan få størst mulig gavn af den enkeltes potentiale i fællesskabet. Gennem opmærksomheden på forskellighederne og børnedemokratiet, indtager vi børnene i beslutninger på forskellige niveauer – afhængig af alder kommer det til udtryk på forskellige måder, og derfor har vi opstillet tre eksempler, - et fra hver afdeling.

Praksisfortælling fra en rutine i lillehuset – morgensamling:

"En gruppe børn sidder i en rundkreds på gulvet. Sangposen med konkreter bliver taget frem og via vok-senguidning bliver et barn tilbudt at vælge et konkret fra posen. De andre børn venter spændt på at se, hvilket konkret barnet tager op ad posen. Til hver konkret er der en tilhørende sang. Konkretet bliver placeret midt på gulvet, så alle børn kan se f.eks. en ko. Derefter synges sangen om koen, og posen går videre til næste barn i rækken"

Praksisfortælling fra en rutine i mellemhuset – morgensamling:

"Hvert barn har en sangbog, som bliver brugt til formiddagssamling. Børnene skiftes til at vælge en sang, der er tre børn, der får lov at vælge hver dag. Sangbogen og turtagningen er et pædagogisk redskab til at sikre, at alle børn blive hørt, set og forstået – også dem som er tilbageholdende, generte eller forsigtige og observerende. Hver sang har et billede for at gøre det visuelt. Når et barn har valgt en sang, så er der et billedet til at vise de øvrige børn, hvilken sang vi skal finde og synge"

Praksisfortælling fra en rutine i storehuset – kaktus:

"Kaktus er et valgsystem vi anvender i den frie leg i Storehuset. Der er dog en tydelig stuktur på kaktus, som er med til at skabe forudsigelighed for børnene. Konkret er kaktus en tavle, som ved hjælp af fotografier illustrerer forskellige aktiviteter, som børnene kan deltage i. Hvert barn har et billede af sig selv, som det sætter ved den aktivitet, barnet ønsker at lege, der skal vel at mærke være plads i aktiviteten. Målet er at motivere barnet til at tage selvstændige beslutninger ud fra flere valgmuligheder. For at skabe rolige læringsmiljøer kan der max. være seks børn på et læringsmiljø – nogle læringsmiljøer færre børn.

Leg:

Leg er en meget vigtig del af barndommen. Leg er med til at styrke barnets kompetencer, og derfor er det essentielt, at vi er bevidste om vigtigheden i at styrke børnenes leg. Leg kan være med til at styrke barnets sociale kompetencer, sprogudvikling, selvforståelse og motoriske udvikling for blot at nævne nogle. Leg er blevet skrevet ind i den styrkede pædagogiske læreplan, som at det har en værdi i sig selv – præcis som vi betragter det enkelte barn. Børns nysgerrighed og fantasi skal også have mulighed for at komme i spil gennem legen.

Vi er optagede af at skabe lige deltagelsesmuligheder for alle børn gennem legen – dette for at sikre læring.

Vi er bevidste om, hvordan vi positionerer os, når børnene leger. Vi har meget fokus på og øver os i både at gå foran, stå ved siden af eller bagved.

Eksempelvis ses i Lillehuset, hvordan en voksen viser to yngre børn, hvordan man kan lege i legekøkkenet. Hun lader som om, hun hælder op i koppen, "drikker" af koppen og giver den videre til hver af børnene. Derefter tager hun en tomat på en tallerken og "spiser", mens hun siger: "Jeg spiser en tomat. Vil du også smage en tomat?" Efter noget tid begynder børnene at forstå, hvordan de kan lege i køkkenet, da den voksne gik foran og viste dem det.

Et eksempel fra Mellemluset, nogle børn leger "far, mor og børn". De er optagede af legen, og den voksne betragter og holder sig bagved, mens legen står på. Pludselig opstår uenighed blandt børnene, da et fjerde barn vil være med. Den voksne forholder sig observerende. Kort tid efter finder børnene selv en løsning, som alle er tilfredse med, og hvor alle kan være med. Legen fortsætter.

I Storehuset er der for eksempelvis et barn, som kan have det svært i sociale sammenhænge og derfor også under leg. De voksne er opmærksomme på det og har positioneret sig sådan, at der altid er en voksen ved barnets side til at støtte og guide. Da den voksne kender barnet godt, ved hun, hvornår der kan opstå eventuelle konflikter og hjælper barnet med andre handlemuligheder. Efter at have guidet barnet gennem længere tid, oplever de voksne færre konflikter blandt barnet og de øvrige. I dette eksempel bruger den voksne legen som drivkraft til at øve sociale færdigheder, da legen naturligt er et ønske fra barnet.

Læring:

Læringen bliver tilrettelagt i forhold til det enkelte barn ud fra et børneperspektiv ved bl.a. at sikre trygge og udviklende lege- og læringsmiljøer.

Disse miljøer er tænkt som værende tilgængelige for børnene ved både voksen- og børneinitierede aktiviteter samt i vores rutiner. Vi er særligt opmærksomme på, at der opstår upåagtet læring i relationer børn imellem samt i andre situationer, f.eks. i forbindelse med læringsmiljøet på toilettet ved skifte- og toilet/pottesituationer. Vi har eksempelvis planlagt vores struktur sådan, at et eller flere personale har til opgave dagligt at sikre forskellige og mangeartede pædagogiske læringsmiljøer i alle huse for at tilgodese alle børns behov.

Vi sikrer i vores struktur, at børnene i alle huse bliver delt op i mindre grupper på tre-seks børn alt efter behov, sådan at vi til stadighed kan holde fokus på det enkelte barns trivsel, læring, udvikling og dannelse. Når vi deler børnene op i mindre grupper, tager vi det enkelte barns behov i betragtning. Vi planlægger typisk disse grupper for en længere periode på en måned eller mere men revurderer på jævnlig basis, om den pågældende gruppesammensætning imødekommer det enkelte barn. Ligeledes tænker vi børneperspektivet ind ved at ændre på de vokseninitierede aktiviteter, hvis børnene giver udtryk for, at de ønsker en ændring. Vi følger gerne barnets spor, når vi oplever det som værende givende for barnet.

En vigtig del af vores pædagogiske tilrettelæggelse er at have konstant øje for znu. Vi øver os på, at dette skal være en integreret del af praksis for at opnå god læring.

Vores læringssyn bærer i høj grad præg af at være *det brede læringssyn*. Vi forstår det sådan, at læring sker i mange forskellige situationer og ikke kun ved voksenplanlagte aktiviteter i et givent tidsrum. For eksempel planlægger vi vores daglige struktur sådan, at der er tid til rutinesituationerne, hvor børnene har store læringsmuligheder. Tidligere vægtede vi halvanden times voksenplanlagte aktiviteter i Lillehuset hver formiddag. Ved intentionelt at ændre det til en time, gav det mere tid for børnene til at øve rutinesituationerne under frokosten og inden sovetid. Børnene oplever i højere grad at have god tid til selv at kunne rydde op efter frokost, øve at gå på toilettet eller potte, selv tage sit tøj af osv.

Børnefællesskaber:

Alle børn skal i løbet af dagen have mulighed for at deltage aktivt i forskellige børnefællesskaber. Det kan være på legepladsen, til samlingen, formiddagsfrugten der tilberedes i en lille gruppe osv. Størrelsen på gruppen og graden af voksenguidning afhænger af børneperspektivet/gruppens behov. Det kræver nærværende og omstillingsparate voksne, der understøtter børnene i forhold til deres znu.

Børnefællesskabet er en ressource, som tilbyder rigtig mange forskellige kompetencer, og det er vigtigt, at vi hjælper børnene med at spille deres egne kompetencer ind. Alle børn har noget godt at tilbyde, som an-

dre børn kan lære noget af. Nogle børn skal bare have mere støtte end andre i en given kontekst. Vi er optagede af, at børnene lærer at se, lytte og forstå hinandens forskelligheder, samt at de udviser nysgerrighed over for hinanden. Vi skal som voksne være opmærksomme på, at børnene føler sig set, hørt, forstået og som en del af børnefællesskabet. På denne måde vil de hurtigere opnå trivsel.

Vi har små faste læringsgrupper om formiddagen, - en struktur, der styrker relationer og venskaber blandt børnene også på tværs af køn, kultur mm. De små læringsgrupper skaber rum for, at den voksne kan tilrettelægge et (psykisk) læringsmiljø med tryghed og nærvær der giver børnene mulighed for at indtage forskellige positioner i fællesskabet og dermed udvikle deres kompetencer. Vi er også bevidste om at indrette fysiske læringsmiljøer, der indbyder til leg i fællesskabet.

Eksempel:

Det kan være det åbne legekøkkenmiljø i Storehuset, hvor der er plads til, at flere børn leger restaurant samtidig. Eller det kan være det fleksible magnetmiljø i Mellearhuset, hvor der nogle gange er behov for et stort gulvareal, så der kan bygges et høj fælles legetårn. Andre gange er der behov for at skærme legen bag ved en reol, for at få børn kan få plads og ro til at udvikle legen.

Det er også vigtigt med den sproglige italesættelse af børnefællesskabet, hvor de voksne går foran og er rollemodeller. Ved at læse bøger om følelser og venskaber, have plakater og bolde der viser forskellige ansigtsudtryk og mimik, understøtter vi fællesskabet og det sociale samspil sprogligt i vores aktiviteter og fysiske læringsmiljøer.

Pædagogisk læringsmiljø

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det enkelte dagtilbud hele dagen etablerer et pædagogisk læringsmiljø, der med leg, planlagte vokseninitierede aktiviteter, spontane aktiviteter, børneinitierede aktiviteter samt daglige rutiner giver børnene mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes.

Det pædagogiske læringsmiljø skal tilrettelægges, så det inddrager hensynet til børnenes perspektiv og deltagelse, børnefællesskabet, børnegruppens sammensætning og børnenes forskellige forudsætninger.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 22-23

Hvordan skaber vi hele dagen et pædagogisk læringsmiljø, der giver alle børn mulighed for at trives, lære, udvikle sig og dannes?

I Skademosegård arbejder vi på at skabe pædagogiske læringsmiljøer med nærværende og anerkendende voksne, der følger barnets perspektiv og tænker lærerplanstemaerne ind i både det fysiske og psykiske læringsmiljø.

Læringsmiljøbegrebet skal forstås bredt og foregår over hele dagen. Det er lige fra nærværet på puslebordet med tæt ansigtskontakt mellem barn og voksen - hvor der pludres og synges, til dialogisk læsning sent på eftermiddagen, eller den gode morgenaflevering, hvor både barn og forældre ses og benævnes. Det kunne også være den voksnes anerkendelse af børnenes frie og spontane leg, der fører til, at en planlagt aktivitet udskydes for at prioritere og styrke relationsdannelsen børnene imellem.

Vi arbejder i alle afdelinger på at få skabt tydelige, afgrænsede og æstetiske (indbydende) fysiske læringsmiljøer. F.eks. gennem farvevalg, funktionelle møbler, der skaber ro og sammenhæng, lyskæder der tilfører hygge i mørke kroge, planter i vindueskarmene osv.

Vi tager billeder af vores læringsmiljøer og hænger dem op i selve miljøet for visuelt at inspirere til leg men også med fokus på, hvordan et læringsmiljø ser ud, når vi forlader det.

Der bliver ryddet op i vores læringsmiljøer løbende - sammen med børnene. Vi ser denne proces som værdifuld læring, hvor børnenes kompetencer kan sættes i spil. Vi har derfor billeder af legetøj på vores gennemsigtige opbevaringskasser, så både store og små kan deltage aktivt i oprydningen. Om eftermiddagen, når stuerne lukkes ned, er det en fast rutine at opstille ét eller flere læringsmiljøer til næste dag. På den måde byder vi børnene velkommen på stuen med et indbydende læringsmiljø, der står parat til leg. Det kunne f.eks. være området omkring legekøkkenet, hvor der bliver dækket et fint bord med dug, blomster,

tallerkener med mad på osv., eller bamser der er sat op på række i vuggestuen ved siden af barnevognen, så de er klar til at køre en tur.

Det er vigtigt, at vi inddrager børnene og deres perspektiver i tilrettelæggelsen og indretningen af vores læringsmiljøer. I Storehuset har det f.eks. betydet at personalegruppen fulgte børnegruppens udvikling og leg henover en periode, hvilket fik betydning for udviklingen af et nyt læringsmiljø. Børnegruppen begyndte nemlig at vise stor interesse for lege, der indeholdte skoleaktiviteter, samt for rollelege med elever, lærere osv. Denne interesse greb de voksne, og børnene blev taget med på råd til formiddagssamlingen, inden der blev indkøbt plakater, kridt, stillet borde op mm.

En daglig og vigtig rutine i Skademosegård er den "overgang", børnene mødes af flere gange hver dag – nemlig garderoben. Når børnene er i garderoben, er vi som voksne bevidste om muligheden for at skabe et både fysisk og psykisk læringsmiljø, hvor børn og voksnes samspil styrkes positivt.

I forhold til det fysiske læringsmiljø ønsker vi, at børnene selv kan nå deres tøj (selvhjulpethed), hvis muligt billeder af børnene på deres garderober (det giver ejerskab), og at der er tænkt over den fysiske placering af børn. F.eks. har nogle børn behov for at blive skærmet ved at have garderobeplads længst væk fra døren, hvor der er ro.

Vi arbejder på, at garderoben skal være overskuelig, så børnene selv kan finde deres tøj. At vide hvor ens ting er giver handlemuligheder og aktivt deltagende børn. Her er daglig oprydning sammen med børnene, opbakning fra forældre til dette og kasser med skiftetøj, tiltag der bidrager positivt til et overskueligt og rart miljø i garderoben. Vi gør det lidt forskelligt fra afdeling til afdeling qua børnenes alder, børnegruppens behov og det enkelte barns udvikling samt ikke mindst de fysiske forhold, der i øjeblikket er meget forskellige.

De voksne er også bevidste om det psykiske læringsmiljø, det handler f.eks. om organisering - hvor mange går vi i garderoben ad gangen, for at her er rart og tid til at øve sig. Det handler også om samspil barn/barn og barn/voksen. I garderoben lærer børnene lige fra Lillehuset til Storehus at vente på tur samt hjælpe og drage omsorg for hinanden – f.eks. den to-årige der hjælper med at skubbe en skammel, eller den femårige der hjælper med at trække elastikken på flyverdragten under støvlen på en kammerat.

I Storehuset understøttes et sådant læringsmiljø helt konkret ved hjælp af garderobemakkere. Barnet har en fast garderobemakker, som man går til, før man går til den voksne for at få hjælp. Her oplever vi, at børnenes sociale kompetencer styrkes, børnene bliver stolte, når de klarer en udfordring med hjælp fra en ven. Vi ser, at alle børn har forskellige ressourcer og kan byde ind. Derfor udvikles gennem rutinerne vigtige sociale kompetencer som samarbejdsevne, tolerance samt kendskab til og respekt for hinandens forskellige styrker og udfordringer.

Samarbejde med forældre om børns læring

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet samarbejder med forældrene om børns læring.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 24-25

Hvordan samarbejder vi med forældrene om barnets og børnegruppens trivsel og læring?

I Skademosegård er vi meget fokuserede på at have et tæt og godt samarbejde med alle forældre. Forældre skal føle sig set, hørt og forstået, når de træder ind i vores børnehus.

Når et barn starter på i Skademosegård, er det vigtigt, at vi ved så meget som muligt om barnet. Både fra barnets hjem, om familien, interesser, søvnbehov mm., så vi kan skabe den bedste sammenhæng mellem hjem og institution.

Vi prioriterer den daglige kontakt med forældrene højt, og for os er det vigtigt, at både børn og forældre føler sig set om morgenen. Som tidligere nævnt betyder det, at vi benævner alle børn, når de møder om morgene med en oprigtig interesse for barnet. Desuden prøver vi efter bedste evne at give en lille og positiv anekdote fra barnets dag ved afhentning.

Vores forældre bliver desuden inddraget i deres barns hverdag gennem Famly (børneintra). Her beskrives aktiviteter, lege, rutiner og pædagogiske indsatsområder (handleplaner). Der bliver lagt billeder af forskellige læringssituationer op, ligesom vores didaktiske overvejelser omkring en aktivitet beskrives. Ofte bliver der også lagt små videoklip op. Dokumentationen på Famly er med til at skabe sammenhæng mellem institution og hjem. Her får forældrene mulighed for at snakke med deres barn om det, de ser på situationsbillederne, eller bruge vores didaktiske overvejelser til at komme i dialog med barnet.

Vi tilbyder alle børn en individuel samtale ved overgang fra én afdeling til en anden/skole, samt når barnet fylder år. Her taler vi om barnets trivsel, udvikling, læring og dannelse. De individuelle samtaler tager udgangspunkt i et dialogredskab, som er udarbejdet af Rambøll. I dialogredskabet skal forældrene også reflektere over deres barns udvikling. Samtidig giver det en fælles forståelse for, hvor barnet er udviklingsmæssigst, og hvor barnets nærmeste udviklingszone og læringspotentialer er. På den måde kan vi ved fælles hjælp støtte barnet i dets nærmeste udviklingszone. Dialogprofilen er med til at sikre, at viden omkring et barn ikke går tabt ved et skifte.

Ved behov afholdes der mere end en årlig samtale. Har vi en bekymring for et barns trivsel, udvikling, læring og dannelse, snakker vi med forældrene herom. Ofte vil vi indkalde til en samtale, så vi i fællesskab kan sørge for, at barnet kommer i positiv trivsel og udvikling. Vi har ligeledes et tæt tværfagligt samarbejde

og bruger ofte PPR, hvis vi har brug for sparring til praksis, eller brug for hjælp til at udvikle en given situation omkring et barn.

Ud over forældrenes input i de individuelle dialogprofiler, så skal de også komme med besvarelser på de overordnede læringsmiljøer i institutionen. Alle forældres input kan samles i en fælles rapport, på den måde indsamler vi data og prøver, at styrke og forbedre praksis, set ud fra et børn og forældreperspektiv.

Børn i udsatte positioner

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø tager højde for børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 26

Hvordan skaber vi et pædagogisk læringsmiljø, der tager højde for og involverer børn i udsatte positioner, så børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse fremmes?

Alle børn kan opleve på et tidspunkt at være i en udsat position. Der kan være tale om, at det er over ganske kort tid eller over en længerevarende periode. Årsagerne kan være mange, men fælles for alle børn i udsatte positioner gælder, at de på en eller anden måde er i risiko for at stå uden for børnefællesskabet. Det vil b.l.a. sige, at det ikke udelukkende handler om ressourcetsvage børn fra ressourcetsvage familier, men ligeledes børn og familier med generelt stærke ressourcer, hvor der er problemstillinger på enkelte parametre.

Det er meget vigtigt for os, at det pædagogiske personale har øje for at hjælpe, støtte og guide børn i udsatte positioner, og vi ved, at det kan opleves i dagligdagen i gængse situationer. Vi ønsker at være bevidste om, hvordan vi stopper en uhensigtsmæssig handling fra et barn. Vi siger ”stop” og holder hånden oppe, i stedet for at sige ”nej”. Vi ønsker at komme konstruktivt videre fra en eventuel konflikt mellem børnene.

Eksempelvis kan i Lillehuset ses et barn, som leger med dukker. Barnet har sat dukkerne i en legeklapvogn for at køre tur med dem. Et andet barn kommer og tager klapvognen. Det udløser gråd hos det første barn. Barnet kan endnu ikke give verbalt udtryk for, at hun leger med dukkerne. Den voksne italesætter for det andet barn, at hun var i gang med at lege med dukkerne. Det andet barn forstår og inviterer sig selv ind i legen. Hun bliver glad igen og fortsætter legen, mens den voksne direkte støtter begge børn i at lege sam-

men, da de begge ønsker det. Hvis den voksne ikke havde grebet ind og guidet begge børn, ville det sandsynligvis have endt med en konflikt mellem børnene – eller at det første barn havde stået tilbage uden legetøj at lege med og ked af det. Den voksne hjalp barnet til at sætte ord på ønsker og behov, da hun ikke mestrer det endnu. I tidligere tilfælde ville en lignende situation kunne have resulteret i en frustration hos barnet, som kunne udløse, at hun ville bide.

Sammenhæng til børnehaveklassen

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan der i børnenes sidste år i dagtilbuddet tilrettelægges et pædagogisk læringsmiljø, der skaber sammenhæng til børnehaveklassen.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 27

I Skademosegård arbejder vi med at børnene udvikler så mange færdigheder som overhovedet muligt for bedst at kunne begå sig i sociale fællesskaber.

Det er vigtigt at have for øje, at skole-modenhed ikke handler om, at børnene skal kunne læse og skrive. Det handler om at børnene får øvet så mange færdigheder, at de kan begå sig i nye børnefællesskaber, nye sociale kontekster, og at de er nysgerrige og læringsparate. Vi øver, at børnene bliver selvhjulpne, så de kan holde styr på deres egne ting, at de ser mening i at bidrage til fællesskabet, egen læring mv. Desuden har vi et stort fokus på, at de kan modtage individuelle og kollektive beskeder, vise hensyn til deres kammerater og være gode kammerater overfor alle. Alt sammen er vigtige egenskaber for at kunne begå sig og deltage i et sociale fællesskaber.

Et konkret eksempel på at vi øver noget af ovenstående, er fra vores morgensamling i storehuset. Læringsmiljøet er planlagt med udgangspunkt i rutinepædagogik og en stærk fællesskabsforståelse. Det skaber en tydelig, tryk og genkendelig ramme, som børn og voksne befinder sig godt i.

”Børnene har faste pladser. Samlingen starter med, at børnene skiftes til at ”råbe op”, hvem er kommet og hvem mangler. Det skaber en opmærksomhed på hinanden, og vi taler om børnenes oplevelser, øver turtagning og lytter til hinanden. Vi har fokus på at turde at tale foran hinanden. Vi bruger desuden vores samling til at visualisere de aktiviteter, børnene bliver præsenteret for i løbet en dag. Piktogrammerne er opsat i læseretningen for at understøtte kommende læsefærdigheder. Jo tidligere børnene bliver præsenteret for den rigtige læseretning, desto nemmere er det for dem at genkende læseretning, når de starter i skole. Vi synger

ligeledes "klar parat start" sangen til vores samling. Sangen anvendes af alle førskolebørn i Roskilde Kommune og er med til at styrke overgangen og skabe genkendelighed for alle kommende SFO/skolebørn, når de er på for besøg på skolen, og når de starter i skolen".

Det beskrevne eksempel er med til at fastholde børnenes opmærksomhed, og de øver at bevare koncentration. Samtidig øger vi børnenes forståelse for det at være aktivt deltagende i et større fællesskab.

Vi arbejder desuden med:

- Legegrupper (skaber nye perspektiver, relationer og tolerance overfor hinandens forskelligheder. Samtidig sikrer det, at alle børn er en del af et fællesskab)
- Graderobe og gåmakker (børnene hjælper og støtter hinanden)
- Vi tager i skoven (her mødes børnene med kommende kammerater fra andre institutioner)
- Vi besøger skolen (vi præsenterer børnene for de nye omgivelser, møder børnenes "nye" kammerater og voksne, ser hvordan tabulex "ind-udtjeknings system i skolen" anvendes mv.)
- Vi anvender Kaktus, som er et valgsystem i den frie leg – på lige fod med valgsystemet på tabulex (det skaber en sammenhæng mellem børnehave og SFO – samt genkendelighed og tryghed når de starter i SFO)

Øvrige krav til indholdet i den pædagogiske læreplan

Inddragelse af lokalsamfundet

”Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan dagtilbuddet inddrager lokalsamfundet i arbejdet med etablering af pædagogiske læringsmiljøer for børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 29

Hvordan inddrager vi lokalsamfundet i arbejdet med at skabe pædagogiske læringsmiljøer for børn?

I Skademosegård anerkender vi de mange læringsmuligheder, der ligger i at inddrage lokalsamfundet. Samtidig er vi bevidste om egne prioriteter, og at vi ikke maksimalt udnytter det store potentiale, der er i inddragelsen af lokalsamfundet.

Vi benytter nedenstående muligheder, lokalsamfundet giver i forhold til vores årshjul, planlagte aktiviteter mv.:

- I gåafstand fra Skademosegård ligger Munksøgård. Her kan børnene møde bondegårdsdyr, og vi har haft købt juletræer der til jul.
- I Kirken – deltager vi i julegudstjeneste.
- Vi har samarbejde med Roskilde musikskole og deltaget i rytmikforløb med børnene
- Vi samarbejder med skolen om overgangen fra børnehave til SFO/skole
- Vi har et skønt naturområde og parker – det giver mulighed for andre naturoplevelser, end hvad legepladsen kan byde på. Om sommeren tager vi til koncerter i parkerne.
- Biblioteket og koncerterne – giver mulighed for kulturelle oplevelser og inspiration til egen kreativitet.
- Vi har tidligere samarbejdet med K.F.U.M fodboldklub

- Vi besøger de andre daginstitutioner i området

Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø

”Arbejdet med det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i dagtilbuddet skal integreres i det pædagogiske arbejde med etablering af pædagogiske læringsmiljøer.

Børnemiljøet skal vurderes i et børneperspektiv, og børns oplevelser af børnemiljøet skal indtages under hensyntagen til børnenes alder og modenhed.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 30

Hvordan integrerer vi det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø i det pædagogiske læringsmiljø?

Vi ser det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø spille helt tæt sammen med etableringen af vores læringsmiljøer, det betyder:

At børnenes oplevelser, udsagn og de observationer, vi laver, har indflydelse på den måde, vi reflekterer over og indretter vores læringsmiljøer på. Vi arbejder også på at få flere og flere læringsmiljøer med dokumentation i børnehøjde, og på at vi som voksne indtager barnets perspektiv (også fysisk) i planlægningen og indretningen af læringsmiljøer.

I vuggestuen kan det f.eks. være nødvendigt, at den voksne lægger sig ned på gulvet for at vurdere, hvor sprogplakaten med tegn og symboler skal hænge (så både store og små kan se). Eller at den voksne sammen med børnene afprøver, hvor højt hylden med bøger skal hænge (så børnene kan nå dem).

I Mellemhuset begyndte den ene stue på et tidspunkt at lave farverige balloner med billeder af børnene og deres fødselsdag. Den idé var børnene på den anden stue meget optagede af, hvilket førte til, at der blev taget billeder og lavet balloner til *alle* børn. Eksemplet viser, hvordan børnenes ageren og udsagn har konkret indvirkning på børnemiljøet.

Det fysiske, psykiske og æstetiske børnemiljø handler også om, hvordan vi møder børnene, det relationelle samspil og hvordan vi har fokus på samspil mellem de forskellige sanser, for f.eks. at skabe et godt psykisk og æstetisk børnemiljø. Et eksempel på det kunne være morgencafeen for børnene i Mellem- og Storehuset.

Praksisfortælling fra morgencafeen:

Klokken er 6.55, det er stadig mørkt udenfor, men inde i morgencafeen er der lys. Laura og hendes far småløber afsted hånd i hånd. Laura tager overtøjet af i garderoben, og de følges ad ind. I cafeen mødes de af blød guitarmusik og duften af ristet rugbrød. Ved de runde cafeborde sidder en voksen og to børn. Børnene er i gang med at hælde mælk op på hver deres portion havregryn. Pædagogen hilser "Godmorgen Laura og Peter, hvor er det dejligt, at du kommer nu Laura, har du fået morgenmad"? Pædagogen afventer... Laura smiler genert, men svarer ikke. "Jeg skal lige til at læse en historie, vil du høre med"? Laura giver slip på fars hånd og løber hen og kravler op på en skammel ved siden af pædagogen og vinker til far, der tager afsted. Lige da far er drejet om hjørnet råber Laura, "jeg fik ikke givet ham et knus", Laura styrter efter far som sætter sig på hug og krammer hende. Pædagogen følger med ud og foreslår, at de vinker til far gennem vinduet. Det vil Laura gerne, og far tager afsted.

De seks læreplanstemaer

”Den pædagogiske læreplan skal udarbejdes med udgangspunkt i seks læreplanstemaer samt mål for sammenhængen mellem læringsmiljøet og børns læring.

Det skal fremgå af den pædagogiske læreplan, hvordan det pædagogiske læringsmiljø understøtter børns brede læring inden for og på tværs af de seks læreplanstemaer.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 32

Alsidig personlig udvikling

”Alsidig personlig udvikling drejer sig om den stadige udvidelse af barnets erfaringsverden og deltagelsesmuligheder. Det forudsætter engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 36-37

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udfolder, udforsker og erfarer sig selv og hinanden på både kendte og nye måder og får tillid til egne potentialer. Dette skal ske på tværs af blandt andet alder, køn samt social og kulturel baggrund.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte samspil og tilknytning mellem børn og det pædagogiske personale og børn imellem. Det skal være præget af omsorg, tryghed og nysgerrighed, så alle børn udvikler engagement, livsduelighed, gåpåmod og kompetencer til deltagelse i fællesskaber. Dette gælder også i situationer, der kræver fordybelse, vedholdenhed og prioritering.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes alsidige personlige udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Alsidig personlig udvikling

- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I børnehuset Skademosegård har barnets alsidige personlige udvikling en stor betydning for hele dagen i dagtilbuddet. I Skademosegård er dagens gang i høj grad sammensat med udgangspunkt i vores børnesyn. Alle børn har ret til at blive set, hørt og forstået. Dette forsøger vi især at tilgodese, når vi dagligt er ind delt i mindre grupper med faste voksne. Dette er med til at skabe et fundament for børnene, som består af tryghed, genkendelighed og gode relationer, hvilket giver børnene størst mulighed for at udtrykke sig og føle sig forstået, hvilket, vi mener, øger børnenes selvværd og deltagelsesmuligheder. Vi arbejder generelt med udgangspunkt i barnets nærmeste udviklingszone, hvilket de mindre grupper dannes med udgangspunkt i. Som beskrevet i det pædagogiske grundlag, kan gruppernes sammensætning ændres, hvis børnenes behov ændres, og dermed skulle grupperne gerne danne grundlaget for bedst mulig udvikling, læring, dannelse og trivsel.

Derudover arbejder vi med børnenes personlige alsidige udvikling, når vi:

- Har en anerkendende tilgang til børnene, vi lytter og opfatter hvert enkelt barns udtalelser eller udtryk som vigtige, -der lyttes og forklares, også hvis den voksne ikke er enig med barnet. Vi bestræber os på, at barnet modtager en forklaring, hvis den voksne ikke er enig med barnet. Og dermed skulle det gerne give barnet en følelse af at føle sig forstået og dermed udvikle gåpåmod til igen en anden gang at udtrykke sig.
- Vi arbejder målrettet med rutinerne i børnenes hverdag. Her vægtes i høj grad, at barnet oplever succes med rutinerne og føler sig vigtig i fællesskabet, over for sin ven, for sig selv eller for de voksne. Et eksempel kan være, når de største børn i Lillehuset, dækker bordet til deres gruppe ved frokost, med guidning og hjælp fra den voksne, får alle børn en tallerken, kop og bestik af deres ven. På denne måde vil barnet føle sig betydningsfuld for sine venner, og dermed vil det at dække bord pludselig blive meningsfuldt, da det giver mulighed for, at vi alle kan spise sammen.
- I Skademosegård benyttes garderobesituationer også til udvikling, læring, succesoplevelser og betydningsfuldhed. Storehusets børn har en garderobeven, som hjælper før en voksen tilbyder hjælp. Dette giver børnene mulighed for at opleve succes sammen, hvis noget driller og er svært i garderoben, men de sammen kan løse det. I Lille- og Mellemhuset sættes også fokus på, at en ven måske kan hjælpe med at få gummistøvlen af, og ikke kun de voksne.
- Rammesætter børnenes frie leg, via kaktus i Storehuset. Her får børnene mulighed for at opleve medbestemmelse, når det selv kan placere deres billede ved den aktivitet, som de har lyst til at deltage i. På samme tid opnås en forståelse for demokrati og respekt for hinanden, når der er begrænsede antal pladser ved hver aktivitet. På den måde kan børnene danne erfaringer i forhold til, at vente til der bliver plads, deltage i den leg som i forvejen er i gang, hvis man er den sidste, der ankommer til læringsmil-

jøet. I mindre grad rammesætter børnenes frie leg, f.eks. på legepladsen. Her gives muligheder for at børnene helt frit navigerer, finder på, er nysgerrige osv. Både sammen men også hver for sig.

- Har et tæt forældresamarbejde, sådan at f.eks. grænsesøgende børn møder de samme grænser og reaktioner, når disse eventuelt brydes i både hjemmet og i institutionen. På den måde vil barnet nemmere kunne navigere i sin hverdag. I Skademosegård betragter vi også grænsebrydning som en del af børnenes måde at udvikle, lære og erfare på. F.eks. kan det være en del af barnets søgen på erfaringer.

Social udvikling

”Social udvikling er udvikling af sociale handlemuligheder og deltagelsesformer og foregår i sociale fællesskaber, hvor børnene kan opleve at høre til, og hvor de kan gøre sig erfaringer med selv at øve indflydelse og med at værdsætte forskellighed.

Gennem relationer til andre udvikler børn empati og sociale relationer, og læringsmiljøet skal derfor understøtte børns opbygning af relationer til andre børn, til det pædagogiske personale, til lokal- og nærmiljøet, til aktiviteter, ting, legetøj m.m.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 38-39

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn trives og indgår i sociale fællesskaber, og at alle børn udvikler empati og relationer.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte fællesskaber, hvor forskellighed ses som en ressource, og som bidrager til demokratisk dannelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes sociale udvikling?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Social udvikling
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Det meste af børnenes sociale liv udspiller sig i dagtilbuddet, og dermed foregår en stor del af børnenes sociale udvikling også her. I børnehuset Skademosegård arbejder vi i høj grad med børnenes relationer til hinanden og vigtigheden i disse samt følelsen af at høre til i en gruppe eller i det store fællesskab. I hele Skademosegård vægter vi samlinger enormt højt. Vi holder samling om formiddagen i alle tre afdelinger, samlingerne prioriteres højt, da de giver børnene mulighed for at opdage, om alle ens venner er kommet i dagtilbud, føle sig vigtige i den store børnegruppe, at man har en stemme i det store fællesskab, og at man hører til.

Dette vil vi vise, hvordan vi konkret gør med eksempler på en samling i alle tre afdelinger:

I Lillehuset vises et billede af hvert enkelt barn til den daglige morgensamling. Vi taler om, hvem det er, og hvor barnet sidder. Hvis barnet er fraværende, fortæller den voksne årsagen til, at barnet ikke er i vuggestuen (er syg, har fri, holder ferie osv.). Alle børnenes billeder placeres synligt, så børnene dagen igennem kan

se hvem, der er kommet, og hvem, der ikke er kommet. Derudover synger vi sange, hvor børnene får lov at vælge sange fra sangposen (via konkreter som symboliserer hver sang).

I Mellemhuset taler vi ligeledes til morgensamlingen om, hvem der er kommet, og hvem der mangler. Børnenes sproglige kompetencer sættes nu mere i spil, da børnene selv eller i fællesskab finder frem til, hvem der mangler. Vi har faste rutiner (børnene hjælper hinanden med at overholde disse) og faste pladser til samlingen, der begynder og afsluttes med rytmiske klap – som kalder børnene til og fra samlingen/fællesskabet.

Derudover arbejder vi med børnenes sociale udvikling, når:

- De voksne positionerer sig aktivt i børnenes lege. Den voksne kan f.eks. gå foran og være styrende og igangsættende i forhold til en leg for aktivt at skabe relationer børnene i mellem eller for at tale om følelser. Den voksne kan gå ved siden af, når en gruppe børn leger men har brug for hjælp til f.eks. konfliktløsning. Her kan den voksne være tæt på og hele tiden være til rådighed, når konflikter opstår. Den voksne kan også gå bagved, f.eks. ved at observere konflikter på afstand og herefter lade børnene selv løse dem. Alle tre positioner kan være givende i forhold til at udvikle nye sociale kompetencer, og der tages i Skademosegård udgangspunkt i børnenes nærmeste udviklingszone, når personalet vurderer, hvilken position de skal indtage.
- Vi bruger det samme kropssprog i hele huset. F.eks. når børnene siger 'stop', - her arbejder vi i alle tre afdelinger med at bruge hånden samtidig med sproget. På den måde er den kommunikation, når ens grænse er nået, tydelig i alle sociale sammenhænge, som børnene befinder sig i gennem deres hverdag i daginstitutionen.
- Vi leger med vores humørbolde. De viser alle forskellige følelser og giver anledning til at tale om hvordan, de følelser føles. Samtidig giver de muligheden for, at børnene konkret kan henvise til den bold, som de kan spejle deres følelser i. Hvis de oplever en følelse, som er svær at sætte ord på, så kan man f.eks. sige "jeg har det ligesom den røde bold" (jeg er sur/vred).
- Vi benytter vores legeplads på tværs af aldre. På legepladsen skabes en mulighed for at danne legerelationer og skabe erfaringer på tværs af aldre. Da legepladsen i Skademosegård deles og bruges af alle i institutionen (dog i mindre grupper på samme tid, men en gruppe fra Lillehuset, kan godt møde en gruppe fra Mellemhuset eller Storehuset, når de er på legepladsen).
- Vi arbejder i små grupper. Her kan skabes plads og forståelse for alle i gruppen, og der bliver bedre tid til, at hvert enkelt barn giver udtryk for sine egne holdninger. På den måde opnår børnene lettere

en forståelse for hinanden, fordi de får tid og mulighed for at forklare sig over for hinanden. Derudover skaber de små grupper, som vi arbejder meget med, stærke relationer mellem barn-barn og barn-voksen. Dette giver en stor tryghed og kan derfor give mulighed for, at børnene kan afprøve usikre sociale færdigheder.

Kommunikation og sprog

”Børns kommunikation og sprog tilegnes og udvikles i nære relationer med barnets forældre, i fællesskaber med andre børn og sammen med det pædagogiske personale.

Det centrale for børns sprogtilegnelse er, at læringsmiljøet understøtter børns kommunikative og sproglige interaktioner med det pædagogiske personale. Det er ligeledes centralt, at det pædagogiske personale er bevidst om, at de fungerer som sproglige rollemodeller for børnene, og at børnene guides til at indgå i fællesskaber med andre børn.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 40-41

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udvikler sprog, der bidrager til, at børnene kan forstå sig selv, hinanden og deres omverden.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn opnår erfaringer med at kommunikere og sprogliggøre tanker, behov og ideer, som børnene kan anvende i sociale fællesskaber.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø børnenes kommunikation og sprog?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kommunikation og sprog
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Skademosegård bestræber vi os på at skabe et sprogstimulerende miljø genne hele dagen. Vi sætter ord på børnenes initiativer og hjælper og guider dem ved behov. Ved at sætte ord på børnenes initiativer stimuleres den emotionelle, kognitive og sociale udvikling. Som rollemodeller øver vi os hver dag på at sidde på vores hænder, og vi afventer børnenes initiativer og svar i det kommunikative sprog. Vi har en

skærpet opmærksomhed på at være tydelige i både det verbale og nonverbale sprog og er bevidste om, at spørgsmål kan være en form for testning af børn og derfor ikke altid har den rette hensigt i et sprogstimulerende miljø.

Desuden anvender vi turtagning i alle afdelinger. Turtagning finder sted i mange af de daglige rutiner på Skademosegård som f.eks. samling, toiletbesøg, vokseninitierede lege i små grupper mv. Turtagning handler om at dele fælles opmærksomhed, skiftes til at tage tur - kort sagt at give og modtage. Vi øver børnene i at fordybe sig i et emne, da man uddyber emnet ved at tage ture omkring det og ved at følge hinandens initiativer. Vi arbejder med to former for turtagning. Den ene er i gruppesammenhæng, hvor turtagning handler om at dele fælles opmærksomhed, skiftes til at tage ture - kort sagt at give og modtage. Det er den voksne, der har ansvaret for at alle bliver hørt og set, og at der skabes en følelse af samhørighed i gruppen. Den anden form for turtagning er omkring et emne eller en handling, hvor der er to eller flere deltagere. Man skiftes her til at tage ture. I udviklingsstøttende samspil fungerer turtagning af sig selv. Man skiftes til at komme på banen og udveksler initiativer i forhold til den fælles kontekst.

Eksempler på hvordan vi ellers arbejder med at imitere børnene sprogligt:

Lillehuset:

"En gruppe piger på 2 år spiller vendespil med en pædagog – den ene pige prøver at sige hest, men udtaler det ikke korrekt. I stedet for at korrigere hende, så imiterer vi barnet, således at barnet/børnene får ordet udtalt korrekt og derved selv kan fornemme ordlyden"

Mellemhuset:

"Vi samler snegle i den gamle have og laver efterfølgende sneglevæddeløb på en stor plade. Vi rimer om sneglen (snegl/seg), først i fællesskab, derefter byder børnene ind efter tur, legen udvikler sig og børnene begynder at lave egne fantasirimer, vi øver lyde f.eks. ssssss, og børnene prøver sig igen frem og afventer hinanden med hjælp fra den voksne"

Derudover arbejder vi med kommunikation og sprog på følgende måde:

- Vi anvender piktogrammer for at skabe en forudsigelig dag for børnene.
 - Vi arbejder med læseretning i vores piktogrammer.
 - Vi anvender dialogisk læsning.
 - Vi bruger de understøttende sprogstrategier, som er synlige i vores læringsmiljøer.
 - Vi arbejder med Babblerne.
- Vi benytter konkrete og fagter til understøttelse af sange.

Krop, sanser og bevægelse

”Børn er i verden gennem kroppen, og når de støttes i at bruge, udfordre, eksperimentere, mærke og passe på kroppen – gennem ro og bevægelse – lægges grundlaget for fysisk og psykisk trivsel.

Kroppen er et stort og sammensat sansesystem, som udgør fundamentet for erfaring, viden, følelsesmæssige og sociale processer, ligesom al kommunikation og relations dannelse udgår fra kroppen”.

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 42-43

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn udforsker og eksperimenterer med mange forskellige måder at bruge kroppen på.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn oplever krops- og bevægelsesglæde både i ro og i aktivitet, så børnene bliver fortrolige med deres krop, herunder kropslige fornemmelser, kroppens funktioner, sanser og forskellige former for bevægelse.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø udviklingen af børnenes krop, sanser og bevægelse?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Krop, sanser og bevægelse
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Skademosegård har vi som en del af det brede læringssyn et stort fokus på at medtænke krop, sanser og bevægelse i vores læringsmiljøer. Vi er bevidste om at børn sanser og oplever omverden gennem kroppen og derved tilegner sig ny viden og erfaringer ved at bruge kroppen. Derfor bestræber vi os på at tilrettelægge vores pædagogiske aktiviteter således, at alle børn får mulighed for at sanse og bevæge sig i et fællesskab, som understøtter den taktile sans, vestibulærsansen, muskel-/ledsansen osv. Som voksne går vi foran, ved siden af og bag ved – alt efter barnets nærmest udviklings zone og barnets behov for selv at erfaringsdanne.

I alle afdelinger har vi stor opmærksomhed på rytmiske sanglege. Vi bruger begrebet metallisering og øver børnene i at gå fra high arousal til low arousal og omvendt – det gør vi gennem kropslig aktivitet.

High arousal (de fysiske lege) er en del af børnenes udvikling til at mestre selvregulering og behovsudskydelse.

Eksempel:

"I storehuset øver vi den sunde slåskamp, hvor de voksne understøtter legen. Her lærer børnene at iagttage hinandens bevægelser og aflæse hinandens kropssprog, ellers taber de "kampen". Børn elsker at tumle og prøve kræfter med hinanden, og lærer vi børnene at kæmpe på fair vis, vil de respektere deres modstander og lære at regulere slåskampene, så de ikke skader hinanden. Meningen er, at børnene skal lære deres egne styrker og begrænsninger at kende under "kampe", der er bygget op om regler, ritualer og værdier, og få trænet deres balance, styrke, smidighed og kondition på en spændende måde. Desuden styrkes børnenes tolerance."

Fælles for hele huset, så øver vi os i at få så meget bevægelse som muligt ind i dagens rytme. Det vil sige at børnene leger på forskellige fysiske niveauer både inde og ude, og når vi skal fra A-B så kravler, hopper, flyver og snurrer vi afsted. Vi øver os i at imødekomme børnenes interesse for kropslig bevægelse, så vi undgår at begrænse børnene i at være sansende og motorisk undersøgende. Vi anerkender, at nogle børn har størst læringspotentiale, når de er i bevægelse.

Fælles for alle afdelinger så styrker vi børnene kropsbevidsthed gennem hvile, søvn og meditation.

Til samlinger i Storehuset mødes børnene i rundkreds, lukker øjnene og mediterer. Det er en god øvelse i at kunne afstemme og regulere sig selv i forhold til den kontekst, man skal deltage i.

Dagligt bliver alle børn præsenteret for hvile i 20-30 min, hvor de ligger på tæpper og slapper af til stille musik eller får læst en historie (mindfulness). I Lillehuset sover de fleste børn til middag – her er der fokus på at skabe et roligt og trygt miljø.

I alle afdelinger er sanseintegration en stor del af det pædagogiske. Her medtænkes det i mange af dagligdagens rutiner bl.a. i måltidet.

Eksempel:

"Når vi har samlinger (morgen, middag, eftermiddag) sidder alle børn samlet i mindre grupper. Det pædagogiske måltid er et ideelt læringsrum, hvor både den finmotoriske, den grov motoriske og den sansemotorisk udvikling er i fokus. Samtidig er der en stor værdi i, at børn fra de er små får en fællesskabsfølelse gennem måltidet. Det grovmotoriske øves, når barnet selv kravler op af stolen eller sidder med rank ryg i en samling på gulvet. Pincetgreb øves når barnet spiser, balance øves når der

hældes osv. Under måltidet dufter, ser, føler og smager barnet på maden og motiveres i fællesskabet. Barnet tilegner sig erfaring ved at undersøge og være nysgerrig.”

Desuden udnytter vi på Skademosegård de fantastiske rammer, vi har for bevægelse, herunder bl.a. ved at

- Vi laver cirkus/teaterforløb
- Vi har en årlig OL uge på tværs af afdelingerne – her får børnene bevidsthed for idræt
- Vi løber og cykler
- Vi spiller forskellige boldspil
- Vi laver motorikbaner

Vi går på ture

Natur, udeliv og science

”Naturoplevelser i barndommen har både en følelsesmæssig, en kropslig, en social og en kognitiv dimension.

Naturen er et rum, hvor børn kan eksperimentere og gøre sig de første erfaringer med naturvidenskabelige tænke- og analysemåder. Men naturen er også grundlag for arbejdet med bæredygtighed og samspillet mellem menneske, samfund og natur.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 44-45

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får konkrete erfaringer med naturen, som udvikler deres nysgerrighed og lyst til at udforske naturen, som giver børnene mulighed for at opleve menneskets forbundethed med naturen, og som giver børnene en begyndende forståelse for betydningen af en bæredygtig udvikling.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn aktivt observerer og undersøger naturfænomener i deres omverden, så børnene får erfaringer med at genkende og udtrykke sig om årsag, virkning og sammenhænge, herunder en begyndende matematisk opmærksomhed.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med natur, udeliv og science?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Natur, udeliv og science
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

Skademosegård ligger midt i et naturskønt område. Vi er omgivet af forskellige flora og fauna; både i nærmiljøet og på vores legeplads.

Vi understøtter børnenes naturlige nysgerrighed for natur, udeliv og science ved bl.a. at tilbyde dem ture til (små) skovområder, marker og folde med dyr. Dette gælder for alle tre huse på alle tider af året i al slags vejr.

Vi er bevidste om at tilbyde børnene lege- og læringsmiljøer, som fordrer til udforskning og videre undersøgelse. Dette kan danne grundlag for en øget interesse i forhold til science.

Vi ønsker at lade børnene eksperimentere og følger deres initiativer.

Vi går forrest og siger "se her!", når vi vender sten på legepladsen og finder insekter, snegle og regnorme.

Eksempel:

"I Lillehuset, når vi gerne vil udvide et barns interesse for naturen. Barnet er taktilt følsom og bryder sig ikke om at røre ved de små dyr. Pædagogen går forrest og holder en regnorm, som barnet finder mod til at æ. Vi går ved siden af, når børnene stiller spørgsmål, som vi hjælper dem med at finde svar på."

Eksempel:

"Et barn fra Storehuset finder en larve, viser den til sine kammerater og en pædagog. Barnet beskriver larvens udseende og sammen kan de google sig frem til, hvilken larve det er og hvilken flue, den udvikler sig til."

Desuden anvender vi natura, udeliv og science på en masse andre møder, nedefor ses en række punkter:

- Vi går på ture, hvor børnene kan opleve større diversitet ift. flora og fauna.
- Vi tager på oplevelse på legepladsen i forhold til, hvad den kan tilbyde af natur og udeliv.
- Alle tre huse laver bål, hvor børnene kan få en større forståelse for, hvordan ild reagerer, og hvordan man gebærder sig over for ild.
- Vi har affaldssortering på alle stuer, hvor børnene allerede fra Lillehuset bliver bevidste om, hvad der hører til madaffald og restaffald.
- Vi planlægger planteprojekter hvert forår i vores årshjul, hvor børnene er med til at opleve at få frø til at spire og gro.
- Vi italesætter former, farver, antal, årstider, kulde og varme – for at nævne nogle få.
- Vi tager del i børnenes nysgerrighed og undren. F.eks.: Hvorfor kan en snegl klatre opad, hvor forsvinder vandpytten hen, når jeg hopper i den? Hvilke farver findes i naturen, og hvilke gør ikke? Hvor får vi æg og mælk fra? Hvordan ser en fisk ud indeni?

Kultur, æstetik og fællesskab

”Kultur er en kunstnerisk, skabende kraft, der aktiverer børns sanser og følelser, ligesom det er kulturelle værdier, som børn tilegner sig i hverdagslivet.

Gennem læringsmiljøer med fokus på kultur kan børn møde nye sider af sig selv, få mulighed for at udtrykke sig på mange forskellige måder og forstå deres omverden.”

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 46-47

Pædagogiske mål for læreplanstemaet:

1. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn indgår i ligeværdige og forskellige former for fællesskaber, hvor de oplever egne og andres kulturelle baggrunde, normer, traditioner og værdier.
2. Det pædagogiske læringsmiljø skal understøtte, at alle børn får mange forskellige kulturelle oplevelser, både som tilskuere og aktive deltagere, som stimulerer børnenes engagement, fantasi, kreativitet og nysgerrighed, og at børnene får erfaringer med at anvende forskellige materialer, redskaber og medier.

Hvordan understøtter vores pædagogiske læringsmiljø, at børnene gør sig erfaringer med kultur, æstetik og fællesskab?

Herunder, hvordan vores pædagogiske læringsmiljø:

- Understøtter de to pædagogiske mål for temaet Kultur, æstetik og fællesskab
- Tager udgangspunkt i det fælles pædagogiske grundlag
- Ses i samspil med de øvrige læreplanstemaer.

I Skademosegård arbejder vi med kultur, æstetik og fællesskaber, når vi i vores daglige arbejde tilbyder børnene pædagogiske aktiviteter, der giver dem mulighed for at udfolde sig kreativt med billedkunst, musik og rollelege, som læner sig op ad skuespil og teater. Dette er områder, hvor børnenes fantasi kan udvikles og komme til udtryk.

Derudover søger vi at give børnene muligheder for at gå dybere ind i og forstå vores fælles kulturelle begivenheder, dette gør vi bl.a. ved at gå i kirke til jul, holde fastelavsfejr i både Lille-, Mellem- og Storhus, tilbagevendende påskeaktiviteter, fødselsdage, børne-OL osv.

Gennem disse fælles kulturelle begivenheder ønsker vi, at børnene skal mærke den fællesskabsfølelse, som opstår når vi i det danske samfund samler os om en tradition.

I Skademosegård holder vi årligt et børne-OL. Her repræsenteres forskellige lande og deres flag, vi arbejder i denne periode særligt med fællesskabet på tværs af hele institutionen, og der skabes relationer mellem de ældste og yngste børn, da børnene blandes i grupper på tværs af alder. Hver gruppe har en nationalitet, opfinder egne kamppråb og der laves aktiviteter med fokus på at være med og deltage – være en god kammerat, frem for et konkurrenceelement.

Derudover arbejder vi med børnenes æstetiske indtryk og udtryk. Eksempler på dette kan være, når Lillehuset i en periode arbejder med et bordteater om de tre bukkebruse. Herefter går børnene på tur, for at finde bukkebruse. På en anden tur finder de trolden under broen og siger i fællesskab ”hvem er det der tramper på min bro?”. Dette er for børnene et æstetisk indtryk, som senere gennem fortællinger til forældre eller andre personaler i institutionen bliver til et udtryk, når børnene genfortæller deres oplevelser.

Et eksempel fra Storehuset kan være når et cirkusforløb introduceres med en tur på cirkusmuseum, hvor børnene kan danne sig et indtryk af, hvad et cirkus er, for derefter at arbejde med deres eget udtryk af et cirkus, hvor der i et samarbejde mellem børn og voksne sammensættes en cirkusforestilling i den kommende periode.

Derudover arbejder vi med kultur, æstetik og fællesskab i Skademosegård, når vi:

- I Storehuset tager på fødselsdagsbesøg i hjemmet, og oplever at der er forskel på hvordan man fejrer fødselsdag.
- Spiser mad fra forskellige lande og kulturer.
- Indretter æstetisk flotte pædagogiske læringsmiljøer.
- Laver dokumentation i børnehøjde, så børnenes egne fortællinger af deres oplevelser understøttes.
- Fokuserer på processen frem for produktet. I Skademosegård betragter vi processen som værende det vigtigste element i en aktivitet med kreativudfoldelse. F.eks. er det vigtigere at barnet har været aktivt deltagende i processen, selvom produktet måske ikke er blevet helt færdigt eller fuldendt, end at den voksne i høj grad har udført produktet. Dette fordi at vi mener, at barnet lærer og udvikler sig i selve processen.
- Vi samles på tværs af aldersgrupper på legepladsen, her opnår børnene forståelse for hinanden og indsigt i hinandens liv i institutionen.
- I Storehuset laver cirkusforestilling for børnene i både Lille- og Mellemhuset.

Evalueringskultur

"Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at etablere en evalueringskultur i dagtilbuddet, som skal udvikle og kvalificere det pædagogiske læringsmiljø.

Lederen er ansvarlig for, at arbejdet med den pædagogiske læreplan evalueres mindst hvert andet år med henblik på at udvikle arbejdet. Evalueringen skal tage udgangspunkt i de pædagogiske mål og herunder en vurdering af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø i dagtilbuddet og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse.

Evalueringen skal offentliggøres.

Lederen af dagtilbuddet er ansvarlig for at sikre en løbende pædagogisk dokumentation af sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og børnenes trivsel, læring, udvikling og dannelse. Den pædagogiske dokumentation skal indgå i evalueringen."

Den styrkede pædagogiske læreplan, Rammer og indhold, s. 50-51

Det er ikke et lovkrav at beskrive dagtilbuddets dokumentations- og evalueringspraksis i den pædagogiske læreplan, men det kan være en fordel i udarbejdelsen af læreplanen at forholde sig til den løbende opfølgning og evaluering af indholdet i læreplanen.

Hvordan skaber vi en evalueringskultur, som udvikler og kvalificerer vores pædagogiske læringsmiljø?

Det vil sige, hvordan dokumenterer og evaluerer vi løbende vores pædagogiske arbejde, herunder sammenhængen mellem det pædagogiske læringsmiljø og de tolv pædagogiske mål?

Her kan I kort beskrive jeres arbejde med at etablere en evalueringskultur som en del af det daglige pædagogiske arbejde. I kan fx beskrive, hvordan I arbejder systematisk med evaluering, om I arbejder med særlige metoder, om I arbejder eksperimenterende eller undersøgende med et særligt fokus, samt hvordan, hvor ofte og i hvilke fora I drøfter og reflekterer over jeres pædagogiske praksis mv.

På Skademosegård har vi fire personalemøder årligt, hvor alt personale er samlet – heriblandt en personalelederdag. Derudover afholdes husmøder seks gange årligt. Der holdes stuemøder én gang hver tredje uge, i den almindelige arbejdstid

På de forskellige møder arbejdes der systematisk med at selvevaluere den daglige pædagogiske praksis. Vi har brugt og bruger fortsat selvevalueringer fra EMU og på baggrund af vores selvevaluering, har vi udarbejdet handleplaner for at opkvalificere den pædagogisk praksis. Ud over vores selvevalueringer har vi anvendt data fra f.eks. dialogredskabet – her tilkendegiver forældrene, hvis der er noget i den pædagogiske praksis, de finder udviklingspotentialer i. Vi øver os i at få evalueret på forløb og projekter – hvad var godt, hvad kunne blive bedre osv.

Hvordan evaluerer vi arbejdet med den pædagogiske læreplan, som skal foretages mindst hvert andet år?

Her kan I fx kort beskrive, hvordan evaluering af læreplanen kan ses i forhold til jeres evalueringskultur i hverdagen.

På personalemøder og husmøder varetages det fællesskabende samarbejde i huset gennem emner om pædagogisk viden og faglighed. På teammøderne planlægges hverdagen, og der skabes en rød tråd gennem hele afdelingen. Det er på disse møder, at grundfundamentet for Skademosegård skabes. På stuemøderne diskuteres forhold vedrørende stuens børn og planlægning af hverdagen på stuen.

I det daglige bruger vi Famly og derudover også fotos, tegninger og fortællinger. Nogle hænges op, og vi dokumenterer forskellige forløb og aktiviteter, der har været iværksat. Vi laver også forestillinger for forældrene af specifikke forløb/projekter, vi har arbejdet med.

Formålet er at læringen synliggøres og gøres til genstand for dialog, for eftertanke og fortolkning af både pædagoger, børn og forældre. På denne måde inddrages børn og forældre i evalueringen af de kontekstuelle læreplaner. En evaluering, der skal forstås som refleksion og udforskning; en delt erfaring, som handler om at skabe ny forståelse, ny viden og nye veje, snarere end at måle forudbestemte mål eller bestemte normer for udviklingstrin.

Vi foretager derfor løbende evalueringer af vores læreplan i takt med, at projektaktiviteterne og tilegnelse af mere viden og erfaringer gør os klogere på det praktisk pædagogiske arbejde.

For at følge børnenes trivsel snakker vi om børn på stuemøder, hvor børnenes personlige, sociale, kropslige og kognitive liv og læring følges. Men vi er bevidste om, at det er vores egne løbende fortællinger om barnet og miljøet i huset, vi anvender til tilrettelæggelse og refleksioner i vores arbejde.

Her kan I finde yderligere inspiration til arbejdet med den pædagogiske læreplan

Til at understøtte og inspirere jeres videre arbejde med den styrkede pædagogiske læreplan er der udviklet en række øvrige materialer. Alle inspirationsmaterialer – nuværende og kommende – kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud

Redskab til selvevaluering er en ramme til systematisk at analysere jeres praksis inden for centrale områder i den styrkede pædagogiske læreplan.

Redskab til forankringsproces indeholder fem tilgange til, hvordan I kan arbejde med forandring og forankring af et stærkt pædagogisk læringsmiljø.

Film introducerer indholdet i og illustrerer hovedpointer fra publikationen *Den styrkede pædagogiske læreplan*.

Forskellige tematiske materialer dykker ned i viden om et tema og giver inspiration til dialog og handling. Her er bl.a. materialer om evaluerende pædagogisk praksis, som understøtter en systematisk tilgang til det at evaluere.

Der offentliggøres løbende nye temaer.

Alle materialer kan findes på www.emu.dk/omraade/dagtilbud